

Sovittelutoiminnan esittely

4.3.2025

Keski-Suomen Sovittelutoimisto

Lasten ja nuorten sovitteluprosessi

JYVÄSKYLÄ

Mitä voidaan sovittaa;

Vahingontekoja

somekiusaamista

väkivaltaa

Rikkoutunutta omaisuutta

Oppilaiden välisiä riitoja vapaa-ajalla

uhkailua

Seksuaalista häirintää

kunnianloukkauksia

porukan ulkopuolelle jättämistä

nimittelyä, haukkumista

Lainvastaiset teot koulussa -toimintamalli väkivaltaan ja muihin lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi

Jyväskylä 1.8.2024

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Keski-Suomen
SOVITTELUTOIMISTO

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

POLIISI
SISÄ-SUOMI

JYVÄSKYLÄ

Lainvastaiset teot koulussa -toimintamalli väkivaltaan ja muihin lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi

Koulussa tapahtuva väkivalta voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista. Väkivallan teot voivat ilmetä oppilaiden välisissä tai oppilaan ja koulun henkilöstön välisissä tilanteissa. THL:n mukaan koulukiusaaminen on lasten ja nuorten kokeman väkivallan erityismuoto. Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Teko voi olla rikos, jos se täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkit. Tällöin tekijä voi joutua rikos- ja vahingonkorvausvastuuseen teostaan. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa Suomessa 15-vuotiaana. Yli 15-vuotias voidaan asettaa syyteeseen ja tuomita rikoksesta. Alle 15-vuotias on kuitenkin korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta.

Väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa

Perusopetuslain 29 §:n mukaan oppilailla on oikeus **turvalliseen opiskeluympäristöön**. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat ensisijaisen tärkeässä roolissa rakennettaessa turvallista ja hyvinvoivaa koulua. Tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan osana hyvinvoinnin vuosikellon sisältöjä sekä kaikissa arjen tilanteissa.

Kouluyhteisössä jokaisella on velvollisuus puuttua näkemäänsä tai tietoon tulleeeseen epäasialliseen käytökseen ja väkivaltaan. Tämä koskee myös oppilaita. Tilanteet selvitetään ensisijaisesti koulun henkilöstön toimesta Jyväskylän kaupungin perusopetuksen Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisen toimintamallin mukaisesti. Henkilöstö ilmoittaa tapahtuneesta huoltajille saman päivän aikana ja vahvistaa vuorovaikutteista yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta väkivalta saadaan loppumaan. Jos koulun omat keinot ja opiskeluhoitopalveluiden tuki eivät riitä, on henkilöstö yhteydessä koulun ulkopuolisiin toimijoihin, kuten Ankkuripoliisiin ja -tiimiin, lastensuojeluun tai sovittelutoimistoon.

Koulun henkilöstö voi tehdä aloitteen sovittelusta lasten ja nuorten rikos- ja riita-asioissa ottamalla yhteyttä Keski-Suomen sovittelutoimistoon p. 050 361 5933 tai sovittelu@jyvaskyla.fi. Koulun on hyvä pyytää lupa yhteystietojen välittämiseen, minkä jälkeen sovittelun ohjaaja on yhteydessä huoltajiin.

Toimintamallissa on hyödynnetty Etelä-Karjalan mallia "VOIKO KIUUSAAMINEN OLLA RIKOS? Toimintamalleja, miten lainvastaisiin tekoihin puututaan Etelä-Karjalan kouluissa".

[Keski-Suomen sovittelutoimiston verkkosivut](#)

[Jyväskylän kaupungin perusopetuksen Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toimintamalli](#)

Konfliktin kehä

Naapurussovittelun käsikirja 2017

KONFLIKTIN SYNTYMINEN

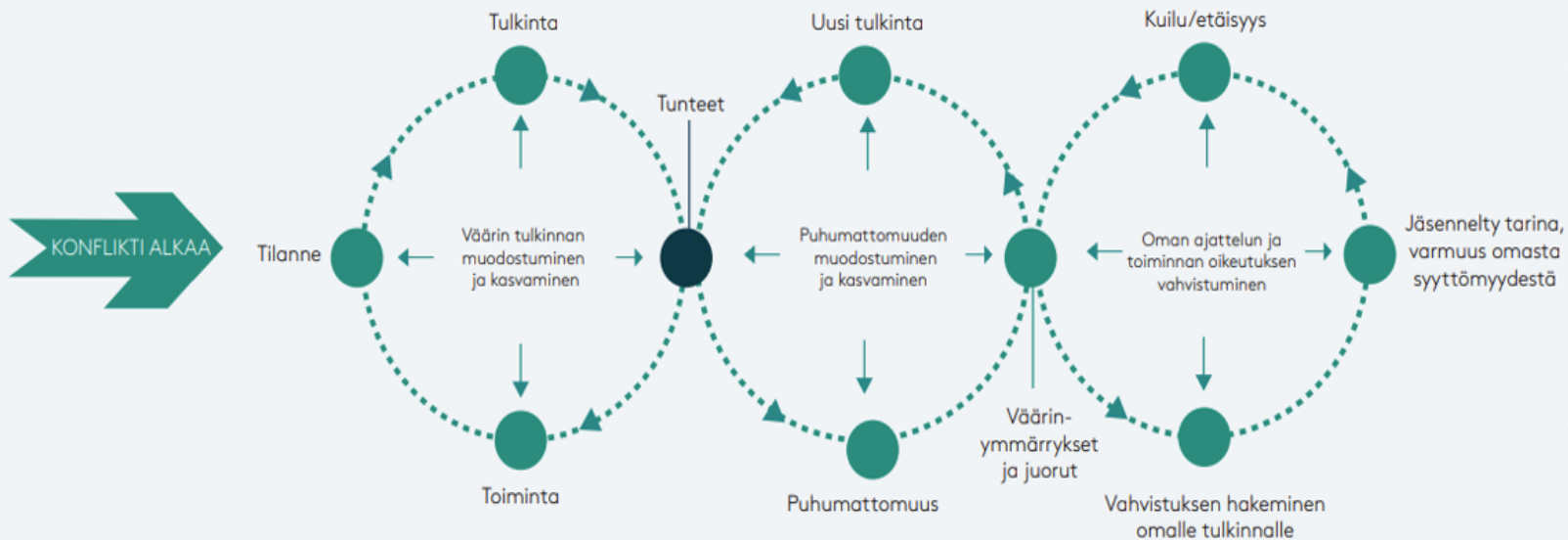
KONFLIKTIN ELÄMINEN JA KASVAMINEN

KONFLIKTIN SEURAUKSET

Tulkinnan kehä

Puhumattomuuden
kehä

Oman ajattelun ja toiminnan
oikeutuksen kehä

MIELIPAHA-
KERTYMIEN
KASVAMINEN

Eristäytyminen
Liittoutuminen
Kontrolli

Masentuminen
Unettomuus
Sairaudet

Mitä sovittelu on?

- Sovittelua ohjaa laki rikos ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005), järjestämisvastuu THL
- Riidan tai rikoksen osapuolet saavat mahdollisuuden käsitellä tapahtunutta sovittelijoiden läsnä ollessa
- Vapaaehtoinen ja maksuton palvelu
- Puolueeton ja luottamuksellinen palvelu
- Perusta restoratiivisessa eli korjaavassa oikeudessa
- Yleisenä päämääränä on vaikuttaa yhteisössä rikollisuutta hillitsevästi ja lisätä samalla yleistä sovinnollisuutta
- Sovittelu tarjoaa palvelua kaiken ikäisille

Sovittelu käytännössä

- Kun aloite saapuu, sovittelun ohjaaja tekee alkuselvityksen → osapuolten tulee antaa menettelyyn henkilökohtainen ja vapaaehtoinen suostumus
- Sovittelu käynnistyy, mahdolliset erillistapaamiset
- Sovittelussa käydään läpi
 - ❖ Mitä on tapahtunut?
 - ❖ Minkälaisia ajatuksia ja tunteita tapahtuma on herättänyt?
 - ❖ Keihin kaikkiin tilanne on vaikuttanut?
 - ❖ Mitä tarvitset / toivot, että asia saadaan sovittua?
 - ❖ Mitä haluat asiasta sopia, mitä voit luvata asian korjaamiseksi?
- Mahdollisen sovinnon kirjaaminen ja allekirjoittaminen
- Seuranta

Nuorten sovitteluprosessi

- Vaatii aina sekä nuoren että huoltajien suostumuksen
- Tarvittaessa alkuselvitystapaaminen ennen yhteistä sovittelua
- Sovittelun voidaan järjestää useammalla eri tavalla osapuolten tarpeista riippuen
 - ❖ Kaikki osapuolet ja huoltajat ovat paikalla koko sovittelun ajan.
 - ❖ Nuoret sovittelevat aluksi ilman vanhempia. Vanhemmat tulevat hyväksymään sovittelun lopputuloksen yhteisesti.
 - ❖ Vanhempien tapaaminen ja keskustelu ennen nuorten sovittelua.
- Sovittelun keskiössä on nuori / nuoret ja he itse päättävät kuinka asia ratkaistaan → lisää sitoutumista
- Sovittelussa sovitaan siitä, miten asiasta puhutaan kavereille

Huoltajan rooli nuorten sovittelussa

- Huoltajan rooli sovitteluprosessin onnistumisessa on merkittävä.
- Näin valmistaudut huoltajana sovitteluun:
 - ❖ Keskustele ennen sovittelua nuoren kanssa tapahtumista, sekä niiden vaikutuksista rikoksen tai riidan kaikkiin osapuoliin.
 - ❖ Rohkaise nuorta tulemaan sovitteluun.
 - ❖ Keskustele nuoresi kanssa etukäteen siitä, miten asian voisi ratkaista.
 - ❖ Sovittelussa anna nuorelle aikaa tapahtumien kertomiselle ja pysy itse rauhallisena.
 - ❖ Älä syyllistä, epäile tai vähättele ketään osapuolta.
 - ❖ Anna nuorelle mahdollisuus vaikuttaa asiansa käsittelyyn itse ja tue sovittelun lopputulosta.
 - ❖ Toimi nuorelle mallina siitä, miten käyttäydytään konflikteissa ja niiden selvittämisessä.
 - ❖ Muista, että sovittelu ei ole rangaistus vaan mahdollisuus selvittää tapahtunutta.

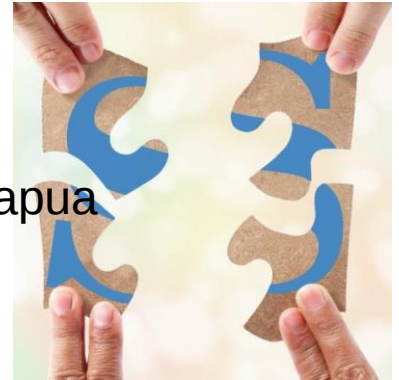

Mitä hyötyä sovittelusta on?

- Mahdollisuus kouluissa tapahtuvien konfliktien käsittelemiseen
- Mahdollisuus oppilaiden vapaa-ajalla tapahtuneiden konfliktien selvittelyyn
- Lakiin perustuva maksuton ja luottamuksellinen työväline
- Nopea ”puuttuminen” → ennaltaehkäisy vakaviin rikoksiin
- Onnistuessaan lisää koulurauhaa ja estää uusien konfliktien syntymistä
- Mahdollisuus laajempaan asian tarkasteluun kuin yksittäisenä rikosasiana
- Mahdollisuus huoltajien välisien konfliktien selvittelyyn
- Konsultointimahdollisuus epäselvissä tilanteissa

Milloin sovitteluun?

- Konflikti, johon koulu, oppilas tai huoltaja toivoo ulkopuolista apua
 - Oppilaiden välillä
 - Opettajien ja oppilaiden välillä
 - Opettajien ja huoltajien välillä
 - Huoltajien välillä
 - Eli mikä tahansa konflikti, jossa on vähintään kaksi osapuolta ja keskustelu voisi helpottaa tilannetta.
- Selkeän rikosasian ollessa kyseessä, tulee tehdä rikosilmoitus ja mahdollinen sovitteluprosessi voidaan käynnistää samaan aikaan.
- Tällä hetkellä sovittelualoitteet tulevat pääsääntöisesti poliisilta ja syyttäjältä
- Huom. Huoltajat voivat tehdä myös itse sovittelualoitteen

Kuinka teen sovittelualoitteen?

Sähköinen aloitelomake löytyy sovittelun verkkosivuilta:

[Sovittelualoite](#)

Puhelimitse 050 3615933 tai 0400 278158

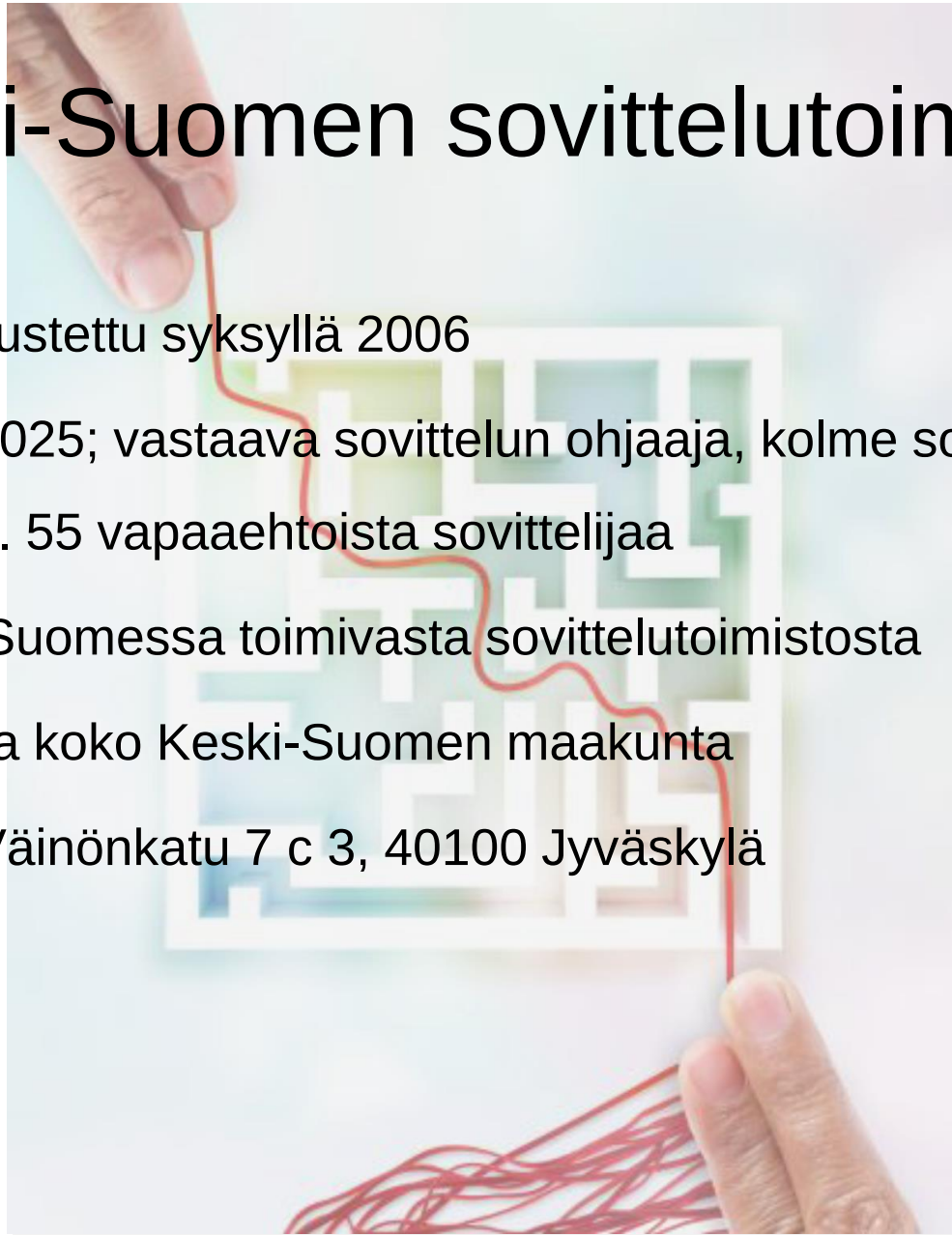
Sähköpostilla sovittelu@jyvaskyla.fi

- ❖ Soviteltava asia (lyhyt kuvaus)
 - ❖ Osapuolten ja huoltajien yhteystiedot
-
- Sovittelutoimisto tiedottaa aloitteen tekijää sovittelun lopputuloksesta

Keski-Suomen sovittelutoimisto

- Toimisto perustettu syksyllä 2006
- Henkilöstö 2025; vastaava sovittelun ohjaaja, kolme sovittelun ohjaajaa + n. 55 vapaaehtoista sovittelijaa
- Yksi 17:stä Suomessa toimivasta sovittelutoimistosta
- Toimialueena koko Keski-Suomen maakunta
 - Toimisto Väinönkatu 7 c 3, 40100 Jyväskylä

Yhteystiedot

- Sähköposti sovittelu@jyvaskyla.fi
- Puh. 050 3615933
- Lisätietoa sovittelusta:
- [Keski-Suomen sovittelutoimisto](#)
- [Tietoa sovittelusta nuorille - THL](#)

